

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Հայ լեզուն աշխարհացրիւ մեր ժողովուրդի գաւազներուն համար ինքնութեան, ազգային պատկանելիութեան, հիմն ու միութեան զօղն է. Հայ մշակոյթի ողնասիւնը, անոր կեանք մատակարարող մայրերակը, մղիչ ոյժը. գերագոյն ազդակը իր գոյութեան:

Հայերէն լեզուն շղթան է, որ բոլոր հայերը իրարու կը կապէ: Իր հազարամեայ հնութեամբ, ամէն օր նոր գոյն մը կը ստանայ եւ կը զարդարէ մեր մշակոյթի անդամստանը:

Հայ լեզուի սէրը անբաժանելիօրէն միացած է երախտագիտութեան եւ հիացումի այն զգացումին, որ մեզ կը կապէ մեր նախնիներուն հետ, այն գիտութեան եւ գեղեցկութեան անսահման գանձին համար, որ անոնք լեզուի միջոցով տուին մարդկային ընտանիքին, որ Հայաստանի փառքն ու պատիւն է:

Կը սիրենք զայն որովհետեւ մեր հայրերը անոր վրայ աշխատեցան, կազմեցին, ճոխացուցին, մեզի աւանդեցին իբրեւ սրբազան ժառանգութիւն մը. իր ճակատագիրը, Հայաստանի ճակատագիրը եղաւ, իր կեանքը մեր պատմութիւնը, իր անցեալը՝ մեր մեծութիւնը:

Կը սիրենք զայն որովհետեւ իր խօսքը՝ մեր հոգիին խորը, մեր զգացումներուն հետ կը միախառնուի, մեր գաղափարներուն հետ կը ձուլուի:

Կը սիրենք որովհետեւ մեր մտքին եւ հոգիին շունչն է. մեր ազգային նկարագրին ամենախոր արտայայտութիւնն է. մեզ, ազգային միութեան ամէնէն հաստատուն կապն է, մեր անցեալին արձագանգը, ապագայի ձայնը, ոչ միայն հայրենիքի բարբառը՝ այլ անոր հոգիին էութիւնն ու մեր ցեղին ամենահաւատարիմ ու կենդանի պատկերը:

Կը սիրենք զայն նաեւ անոր համար որ ան մեր սրտին ձայնն է եւ լոյսը մեր գիտակցութեան:

Կը սիրենք զայն, որովհետեւ գեղեցիկ է, հարուստ, հզօր, ներդաշնակ, ճոխ իր բառամթերքով եւ այնքան ճկուն իր արտայայտչական ձեւերով: Օտար լեզուագէտներ ու հայագէտներ հիացմունքով ու նախանձով կ'արտայայտուին հայ լեզուի կուռ տրամաբանութեան, իւրայայտուկ ճկունութեան, ոճային հարստութեան ու երաժշտական գրաւչութեան վրայ:

Երաժշտութիւն մըն է որ մեր գորովը, մեր ցաւը, մեր հրճուանքը, հայրենիքի սէրը կը բացատրէ, լի է խորհրդաւոր քաղցրութեամբ եւ ոյժերով, որոնք չեն բարձրանար միայն մինչեւ մեր շրթունքները, այլ կը թրթռան, կը բողբոջին մեր հոգիին խորը, իբրեւ գաղտնի զօրութիւն մը մեր բնութեան:

Հայերէն լեզուի կատարելութիւնը մեզ օտար լեզուներու դիմելու հարկադրանքին տակ չի դնէր:

Հայ լեզուի անսպառ ու բազմազանձ աղբիւրը թոյլ կու տայ մեզի որ կարենանք մեր ամենախոր, ամենագեղեցիկ գգացումներն ու մտածումները լաւագոյն բացատրութիւններով արտայայտելու:

Լեզուները ժամանակի ընթացքին ենթակայ են արտաքին ազդեցութեան եւ հետեւաբար, փոփոխութեան ու աղաւաղումի, ինչ որ բնական օրէնքի մը արդիւնքն է:

Բայց բնական կերպարանափոխութեան հետ պէտք է չփոթել հայ լեզուի աղճատումը, որ կը կայանայ օտարամուտ բառեր եւ բացատրութիւններ, անիմաստ ռամկաբանութիւններ, անհարազատ միտքեր ու արտառոց ասացուածքներ օգտագործելու մէջ:

Հայ լեզուն այսօր ճգնաժամ ու նահանջ կ'ապրի, օտար լեզուներու եւ մշակոյթի յորձանքի սպառնալիքին տակ: Մենք ալ մեր կարգին յաճախ, կը սպառնանք հայ լեզուի գոյատեւման՝ մեր անտարբերութեամբ, մեր տգիտութեամբ, մեր անհաւատարմութեամբ, երբեմն նաեւ մեր օտարասիրութեամբ:

Ինչ արժէք ունի մայրենի լեզուն սիրելը երբ զայն չենք ուսումնասիրեր, անկատար կերպով կը խօսինք, միշտ տարտամ ենք, անորոշ, անվստահ մենք մեր վրայ, միշտ կապուած վախով եւ սխալ խօսելու գիտակցութեամբ:

Անտրամաբանութիւն է պարծենալ թէ կը սիրենք մեր հայրենիքը, երբ կը գործակցինք անոր լեզուն խաթարելու, զայն

նկատելով դաշտ մը որ ամէնքը կարող են կոխկռտել ու ապականել:

Մեր առօրեային մէջ կը գործածենք օտար բառեր եւ այնպիսի լեզուական ձեւեր ու ոճեր, որոնք մաս չեն կազմեր հայերէնի լեզուի բառամթերքին եւ խորթ կը համարուին հայերէն լեզուի ինքնութեան ու լեզուամտածողութեան:

Օտար բառերու անսեղի գործածութիւնը մեր լեզուին մէջ բացարձակօրէն անընդունելի է. նման ընթացք մը միայն կ'առաջնորդէ հայ լեզուի քայքայումին:

Հայ լեզուի մաքրագտումը ու բիւրեղացումը առաջնահերթ անհրաժեշտութիւն է. մեր հայեացքն ուղղենք դէպի մեր փառաւոր անցեալը ու տէր կանգնինք այս սրբազան գանձին:

Իւրաքանչիւր հայ իրեն համար նուիրական պարտք պէտք է նկատէ հայ լեզուին անաղարտ պահպանումը: Հարկ է որ նախանձախնդրօրէն գուրգուրանք մեր հայրերէն մեզի աւանդուած փառապանծ հարստութեան, պաշտելով լեզուի ժառանգութիւնը որ անոնք մեզի փոխանցեցին:

Մեր մտահոգութիւնները կը փարատին երբ հայ ընտանիքներէն ներս մանուկներու շրթներուն վրայ հարազատօրէն հնչէ Մեսրոպաշունչ հայոց լեզուն:

Նոր սերունդը միայն Հայ դպրոցին մէջ հայ տառերով ու հայ խօսքով պիտի կարենայ պատուաստուիլ իր ցեղի մայր ծառին:

Ազգային արժանապատուութեան զգացումէ մղուած, ինչպէս նաեւ մեր ժողովուրդի օգուտին համար, պէտք է որչափ որ կարելի է սորվինք մեր լեզուն, ընկերային ո՛ր դասակարգին ալ որ պատկանելու ըլլանք, եւ կամ ինչ ալ ըլլայ մեր պաշտօնը ընկերութեան մէջ: Աշխարհի որ մասին մէջ ալ ծնած ըլլանք կամ սահմանուած ապրելու, պէտք է մայրենին ուսումնասիրենք ու անոր գիտութեան մէջ խորանանք ու հմտանանք, որովհետեւ միեւնոյն բաներն են՝ հայրենիք եւ լեզու, մտածութիւն եւ խօսք, խօսք եւ կեանք: